

Tekstpratība mācību priekšmetā Dizains un tehnoloģijas

*Konference "Efektīvs mācību process - atslēga
ikviena izaugsmei"*

Gunta Salmane

Balvu Valsts ģimnāzija

23.10.2025.

Saturs

1. Kas ir tekstpratība?
2. Tekstpratības veicināšana mācību priekšmetā
“Dizains un tehnoloģijas”
3. Jautājumi un secinājumi

1. Tekstpratība

Tekstpratība ir cilvēka spēja **lasīt, izprast, interpretēt, analizēt un izmantot rakstīto informāciju dažādos formātos** – piemēram, grāmatās, avīzēs, instrukcijās, interneta vietnēs u.c. Tā ir viena no galvenajām pamatprasmēm, kas nepieciešama gan ikdienas dzīvē, gan mācībās, darbā un sabiedriskajā līdzdalībā.

Tekstpratība ietver:

- kritisko domāšanu – spēt izvērtēt teksta uzticamību, autoru ieceres, viedokļu atšķirības
- teksta veidu atpazīšanu – saprast, vai teksts ir informatīvs, argumentēts, izklaidējošs u.c.
- prasmi atrast galveno domu un svarīgāko informāciju
- prasmi veidot secinājumus un saistīt tekstā lasīto ar iepriekš zināmo vai ar praktiskām situācijām

2. Tekstpratības veicināšana

Darba drošības noteikumi

- teikumi, kuros jāievieto izlaistie vārdi, piemēram,
Pirms stundaspārbauda, vai izmantojamās ierīces, iekārtas un instrumenti ir darba kārtībā un nav bojātas. Bojātās ierīceslietot.
- “Drošības instrukciju detektīvs” - skolēniem tiek izdalīti darba drošības noteikumi, taču daļēji pārveidoti (piemēram, ir kļūdas, trūkst būtiskas informācijas, vai kāds punkts ir absurds). Viņu uzdevums būt detektīviem - atrast neprecizitātes, kļūdas un veikt labojumus.

- darbs grupās - lasa, izraksta svarīgāko - veido plakātu
- Katrai grupai tiek piešķirta viena darba drošības tēma, piemēram, prasības darbam mācību virtuvē, prasības šūšanas darbnīcā u.tml. Uzdevums – no dotā teksta atlasīt galveno, un izveidot infografiku ar galvenajiem punktiem, infografikām, īsiem skaidrojumiem.

Plakāti, infografikas tiek izvietotas klasē/darbnīcā.

7.1. Kā auž izstrādājumu?

SR: Iepazīstas ar prievīšu lietojumu un darināšanas tehnikām – audēju un celaiņu aušanu. Spriež par prievīšu izmantošanas iespējām mūsdienās, apzina savas vajadzības pēc audenes.

Meklē skaidrojumu - apsējiņš, paķele, audene, celaine.

7.2. Kā modelē un izgatavo izstrādājumu ar 3D printeri?

SR: Pēta un apkopo informāciju par to, kā top 3D drukātie izstrādājumi, pēta izmantotos materiālus un tehnoloģijas. Izvērtē un apzina, kuri materiāli un tehnoloģijas ir piemēroti izmantošanai vispārizglītojošajās skolās.

https://docs.google.com/document/d/1-8D7-_FZ4JHjv2c7Q9tdWfF031i0to7UDivYvQfNTvo/edit?usp=sharing

7.3. Kā termiski apstrādā gaļu un zivis atkarībā no izvēlētā gabala kvalitātes, sagriešanas veida vai samalšanas?

SR: Uzlabo un pielāgo ēdienu receptes savām vajadzībām.

- Meklē, lasa receptes pavārgrāmatās (drukātajās).
- Salīdzina divas līdzīgas receptes. Kādas ir līdzības un atšķirības sastāvdaļās, proporcijās, gatavošanas laikos?
- Izskaidro soļus tā, lai tos saprastu kāds, kurš nekad nav gatavojis. Piemēram: “Ko nozīmē *apbrūnina sīpolus*?”
- Doti jaukti receptes soļi – jāsakārto pareizā secībā.

7.4. Kā rotā kokmateriāla izstrādājumus?

SR: Meklē un apkopo informāciju par rotāšanas un rotāšanās piemēriem mūsdienās un senatnē. Pamato savu viedokli par rotāšanas nozīmi kultūras kontekstā.

Teci gaiši, mēnestiņi,
Nakti veda sērdienīti,
Tai nebija sudrabiņa,
Tai nebija liekas rotas.

8.1. Kā šuj ar šujmašīnu apģērbu vai aksesuāru?

SR: Strādā ar šujmašīnu (overloku).

https://docs.google.com/document/d/1j8u_HWmigR7JLiaUPXAG_ab1AXVk83xtik1cgTDGAb0/edit?usp=sharing – bingo spēle par šujmašīnas detaļām, šūšanas piederumiem

SR: Dokumentē darba procesu, fiksējot būtiskākos starpposmus.

- Dizaina dienasgrāmata (rakstiski uz papīra)
- Instrukcijas izveide vienkārša izstrādājuma šūšanai.

8.2. Kā modelē un izgatavo ar programmvadāmiem darbgaldiem izstrādājumus?

SR: Izmanto programmvadāmu darbgaldu, lai izgatavotu izstrādājumu.

- Dizaina dienasgrāmata - digitāli.
- Lasa CNC darbgalda lietošanas instrukcijas fragmentu un analizē, ko nedrīkst darīt, lai izvairītos no kļūdām.

8.4. Grupas projekts “Kā gatavo piena produktu ēdienus? Kā uzklāj galdu brīvdabas pasākumā?”

SR: Meklē un apkopo informāciju par pārtikas produktu iepakojumu un ēdienu pasniegšanas piederumiem, to nepieciešamību un ietekmi uz vidi. Pēta un novērtē videi draudzīgu pārtikas produktu iepakojumu un ēdiena pasniegšanas piederumu alternatīvas Latvijā un pasaulē.

<https://docs.google.com/document/d/1s3UMAKPp5-5WnQWpy5VhL5aPQb0ltMfldCUADLc1m3g/edit?usp=sharing>

9.1. Kā izgatavo dizaina izstrādājumu, apvienojot vairākas tehnikas, kura ierosmes avots ir arheoloģiskais vai etnogrāfiskais tautastērps?

SR: Atšķir arheoloģisko un etnogrāfisko tautastērpu. Atrod informāciju par tautastērpu valkāšanas tradīcijām un saglabā to.

- Izveido krustvārdu mīklu vietnē ***crosswords-puzzle-online.com*** ar 10 jautājumiem, kas saistīti ar sasniedzamo rezultātu. Izveido saiti un atsūti skolotājam un vienam klasesbiedram, kas to min un vērtē.

**PALDIES PAR
UZMANĪBU!**

